

будь-якому банку, який має право видавати кредити. Такі рахунки призначені для обліку кредитів, які надаються шляхом оплати розрахункових документів та перерахування на розрахунковий рахунок отримувача кредиту відповідно до умов кредитної угоди.

Вкладний (депозитний) рахунок — це рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору.

Розподільчий рахунок відкривається при відкритті поточного валютного рахунку.

Отже, потрібно зазначити, що законодавством не обмежується кількість відкритих рахунків у банку: одне підприємство може мати їх декілька, але при цьому один з відкритих рахунків повинен бути визначений як основний. Наприклад, за кожним договором спільної діяльності, без створення юридичної особи може відкриватися окремий рахунок. Проте клієнти банку можуть відкривати лише один рахунок для формування статутного капіталу господарського товариства в іноземній та/або в національній валюті.

Список використаних джерел.

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність.” № 2121-III від 07.12.2000 з змінами та доповнення від 04.07.2014 № 1587-VII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

2. Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” №185/94 - ВР від 23.09.94 р. із змінами та доповненнями від 06. 11. 12 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Інструкція “Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті” від 21.01.2004 р. № 22 із змінами внесеними згідно з Постановою Національного банку від 30.03.2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

4. Інструкція “Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах”, затверджена Постановою Правління національного банку України №492 від 12.11.2003 р. з змінами та доповненнями від 03.08.2012 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів” №193 від 10.08.2000 р. зі змінами та доповненнями від 27 червня 2013 року N 627. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.pro-u4of.info/index.php?section=browse&CatID=92&ArtID=144>

УДК 657.372.2

ОБЛІК ГУДВІЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ’ЄКТУ ВПЛИВУ НА СПРАВЕДЛИВУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

С.А. Гуненко

Житомирський національний агроекологічний університет, Старий бульвар, 7, м. Житомир, Україна, 10008, e-mail: aksyonovasveta@ukr.net

У кожного підприємства, яке здійснює господарську діяльність є нематеріальні активи, які не знаходять свого відображення в

бухгалтерському обліку та звітності, проте відіграють велике значення при визначенні справедливої вартості підприємства та впливають на його позицію на ринку. До таких активів відносять знання працівників, ділові зв'язки, імідж управлінського персоналу і працівників, кваліфікацію менеджерів, бази даних, набуту репутацію підприємства перед покупцями та замовниками, бренд. Всі вищенаведені нематеріальні активи синтезуються в одне поняття - гудвіл. Для визначення впливу елементів гудвілу на справедливую вартість підприємства необхідно оцінити його вартість. Оцінка вартості гудвілу підприємства складається з етапів, наведених на рис. 1.

Рисунок 1 – Етапи оцінки гудвілу на підприємстві

Першим етапом, який лежить в основі визначення вартості гудвілу є прийняття рішення власником про його оцінку. Оцінка гудвілу може здійснюватися у таких випадках: у керівництва виникла потреба в об'єктивній оцінці положення підприємства на галузевому рівні відносно прямих та непрямих конкурентів; якщо управлінський персонал цікавиться думкою про підприємство у різних суб'єктів ринку та хоче свідомо вплинути на одну з цільових груп; прийняття рішення продати підприємство і оцінити на скільки його ринкова вартість перевищує фактичну або балансову; коли підприємство стало об'єктом "чорного піару", що безпосередньо відобразилось на погіршенні його репутації через зменшення доходу, відтік клієнтів, тобто треба оцінити реальний рівень його репутації [1]. Проте, незважаючи на всі вищенаведені випадки оцінки вартості гудвілу підприємства, основним все ж таки є його оцінка при здійсненні операцій з продажу, злиття та поглинання, оскільки, як відомо, гудвіл в системі бухгалтерського обліку відображається в момент зміни власника підприємства, незважаючи на те позитивний він чи негативний.

Після прийняття рішення про проведення оцінки гудвілу обирають метод його оцінки, на основі якого розраховується вартість елементів гудвілу (другий та третій етапи). До методів оцінки гудвілу належать: 1) з точки зору бухгалтерського обліку (підхід побудований на врахуванні результатів певних дій; метод згідно з "Положенням експертної оцінки нематеріальних активів"; метод додаткової властивості, що "заробляє", або метод додаткового прибутку; підхід, що передбачає врахування перевищення купівельної ціни придбаних активів над їх поточною ринковою ціною); 2) з точки зору міжнародних стандартів фінансової звітності (метод оцінки за фактичною вартістю з подальшим тестування

придбаного гудвілу на предмет можливих втрат від знецінення); 3) з точки зору фінансового менеджменту (метод надлишкового прибутку, метод оцінки гудвілу за об'ємом реалізації, біноміальний метод оцінки гудвілу, статистичний метод, коефіцієнт Д. Тобіна, кваліметричний метод оцінки гудвілу); 4) з точки зору менеджменту (управлінців) (експертний метод, метод соціологічних опитувань).

Проте, вважаємо, що вищезазначені методи не передбачають точної оцінки гудвілу та по-різному визначають його розмір, а отже за певних запитів не забезпечать інформаційних потреб користувачів, щодо того, які саме елементи включалися до розрахунку і тому не є коректними для використання в обліковій практиці. Саме тому пропонуємо метод розрахунку гудвілу, що відображений нижче.

Для визначення вартості гудвілу (ділової репутації підприємства) пропонуємо користуватися формулою:

$$\text{Гудвіл (ДРП)} = \text{СВЧА} - \text{БВЧА} + \text{НмАнБ}, \text{ де} \quad (1)$$

СВЧА – справедлива вартість чистих активів; БВЧА – балансова вартість чистих активів (з урахуванням переоціненої вартості); НмАнБ - нематеріальні активи, що не відображаються у балансі

До нематеріальних активів, що не відображаються у балансі, відносять ділові зв'язки підприємства (зв'язки з клієнтами, рівень виконання контрактних зобов'язань, торгова марка (бренд), інформація про клієнтів тощо), особливості діяльності підприємства (бази даних, організаційна структура, системи комунікації, електронні мережі, культура організації тощо), знання, здібності та цінності персоналу (рівень освіти, знань, навичок персоналу, досвід роботи персоналу, моральні цінності та компетентність персоналу).

Таким чином, для розрахунку гудвілу пропонуємо враховувати замість *нематеріальних активів, що не відображаються на балансі* (НмАнБ), *елементи гудвілу підприємства* (ЕГП):

$$\text{Гудвіл (ДРП)} = \text{СВЧА} - \text{БВЧА} + \text{ЕГП} \quad (2)$$

Заключним етапом оцінки вартості гудвілу є відображення результатів оцінки на рахунках бухгалтерського обліку та у Балансі підприємства. Виходячи із запропонованої методики, вважаємо за необхідне внести зміни до Плану рахунків, що дозволить підприємствам застосовувати дані рахунки в робочих планах рахунків. На нашу думку, буде доцільно змінити назву рахунку 19 “Гудвіл” на 19 “Гудвіл та його складові”, а також ввести субрахунок 194 “Елементи гудвілу” та розділити його на аналітичні рахунки: 194.1 “Ділові зв'язки підприємства”, 194.2 “Особливості діяльності підприємства”, 194.3 “Знання, здібності та цінності персоналу”. Дані рахунки пропонуємо кореспондувати з рахунком 42 “Додатковий капітал”. Використання наведених аналітичних рахунків дасть змогу отримати інформацію про важливі елементи гудвілу, які раніше не знаходили відображення в обліку, проте мають велике значення, як при розрахунку гудвілу, так і при визначенні справедливої вартості підприємства.

Інформація про гудвіл включається до консолідованого Балансу (гудвіл при консолідації (рядок 1055)) та є додатковою статтею фінансової звітності і може відображатися в Балансі (рядок 1050). Це зумовлено тим, що у підприємства не завжди є потреба визначення вартості гудвілу.

Список використаних джерел

1. Шиманська О.В. Методи оцінки ділової репутації підприємства / О.В. Шиманська // Економіка підприємства : теорія і практика : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. ; 12 жовтня 2012 р. – К. : КНЕУ, 2012. – С. 88–91.

УДК 657

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК МОДЕЛЬ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

З.В. Гуцайлюк

*ТНЕУ, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, Україна, 46004,
e-mail: ZinoviyaH@mai.ru*

Підхід до бухгалтерського обліку як особливої інформаційної моделі досліджувався в літературі ще у XIX столітті. Зокрема, на його початку Мартін Батайль спробував тлумачити основні облікові категорії як моделі. Наприкінці XIX ст. відомий швейцарський бухгалтер Й.Ф. Шер висунув балансову теорію обліку, основу якої становила функціональна модель чотирьох типів господарських операцій; Дж. Чербоні запропонував логімографічну модель обліку, за якою синтетичні й аналітичні рахунки було приведено до стрункої ієрархічної системи. Уже на початку XX ст. Є.С. Сіверс став широко застосовувати в процесі навчання моделі рахунків; М.О. Блатов сконструював комплексну модель обліку господарських операцій. Саме в роботах останніх авторів простежується підхід до бухгалтерського обліку як до інформаційної моделі господарського процесу [1, с. 57].

У подальшому проблемами моделювання бухгалтерського обліку для напрацювання варіантів інформаційних систем управління виробничо-господарськими процесами займались Е.К. Гільде, А.А. Шапошніков та Р.С. Рашитов. З українських вчених проблеми моделювання в системі бухгалтерського обліку вивчав проф. А.С. Бородкин [2].

Бухгалтерський облік, як справедливо відмічав К.Е. Каллас, є складною системою, в якій вирішуються багатоцільові завдання. Систему бухгалтерського обліку формують факти господарської діяльності, котрі узагальнюються на рахунках. Цим визначена межа бухгалтерського обліку [3, с.11].

Очевидно, що у будь-якій економічній системі управління базується на основі економіко-організаційних моделей, які, по суті, формують образ об'єкта. Іншими словами: модель – це макет, який у певних завданнях заміняє оригінал. Ще одна особливість полягає в тому, що при формуванні моделей використовують економіко-математичні методи, головне призначення яких полягає в математичному описі досліджуваного процесу факту чи явища.

Виходячи з наведеного, окремі економісти вважають облік своєрідним моделюванням господарських процесів. Наприклад, проф. В.Ф. Палий і проф. Я.В. Соколов переконані, що "...сам бухгалтерський облік є не чимось іншим, як кількісною моделлю господарської діяльності" [4, с. 111]. В принципі з цим можна погодитись, "...оскільки бухгалтерський облік як система оперує великим числом взаємозв'язаних змінних величин, він може бути представлений у вигляді певної моделі, а процес